

Annona Nova XIV.

A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve

Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Kerényi Károly Szakkollégium
Pécs, 2023

Szakmai lektorok:
András Csaba, Deák Anita, Farkas Péter, Kiss Szabolcs,
Popovics Zoltán, Sieglér Anna, Simor Kamilla

A kiadvány a *Nemzeti Tehetség Program* támogatásával jött létre
NTP-SZKOLL-22-0042

Kiadó: Kerényi Károly Szakkollégium
Felelős kiadó: Kovács István

Szerkesztő: Lajó Odil

Olvasószerkesztők: Bakonyi Márton, Csabay István, Folyi Bence,
Lukács Laura Klára, Németh Lídia Sára

ISSN 2061-4926

© A szerzők, 2023
© A szerkesztők, 2023

Minden jog fenntartva.

Tartalomjegyzék

VILMOS ESZTER	
Előszó	7
LAJÓ ODIL	
Megélt idő – Emlékezet, szubjektivitás és női tekintet <i>A lányok</i> című filmben	13
MERKL NÓRA	
A személyiség egységének elporladása – Narratív játékok feminin és maszkulin szemszögből	27
VÉG DORINA MIRTILL	
Az idegennyelv-hatást magyarázó mechanizmusok vizsgálata – Az emocionális távolság és a távolsági folyamat hipotéziseiről	57
SZESZÁK NÓRA	
Paul Grice pragmatikai koncepciójának alkalmazása a nem-verbális kommunikációban	77
FEKETE RÓBERT	
A fejvesztettség labirintusai – A formátlanság posztumán víziói Georges Bataille-nál	93
MÜLLER TÜNDÉR ÉVA – BIGAZZI SÁRA	
Az utcák sorai – Utcai lapok hajléktalanság- reprezentációinak vizsgálata a szociálisreprezentáció- elmélet keretében	115

ZAB TAMÁS LÓRÁND

Adalékok Latinca Sándor kaposvári kultuszának
korai történetéhez (1945–1946) 145

SERGE MOSCOVICI

Értekezés a pszichoanalízis szociális reprezentációjáról
(ford. Müller Tündér Éva, Lukács Laura Klára,
Simonffy Zsuzsanna) 163

CSABAY ISTVÁN

Tudomány és ismeretterjesztés határán:
Tombi Beáta, *Divulgazione scientifica nel Settecento –
tipologia, generi, linguaggio* (recenzió) 175

Rezümék 187

A Kerényi Károly Szakkollégium tagjai

a 2022/2023-as tanévben 195

A Kerényi Károly Szakkollégium mentorai

a 2022/2023-as tanévben 196

Előszó

Annona Nova XIV.
2023.

Kedves Olvasó!

Vélhetően jó okod van rá, hogy a kezdedbe vetted ezt a pazar kötetet. Talán szerzője, szerkesztője, lektora, tördelője, esetleg kiadója vagy. Ki tudja, lehet, hogy épp te írtad ezt az *Előszót*. Talán régi rajongója és lelkes követője vagy a Kerényinek. Miért is ne lennél? Talán a kedvenc kutatód, oktatód, forradalmárod zsengéire vagy kíváncsi, és egy rongyosra használt, elsárgult példányra akadtál rá. Talán érdekelnek a kortárs magyar bölcsészet legújabb fejleményei vagy éppen a régmúlt (2020-as évek) domináns diskurzusai. Talán csak többet szeretnél tudni *A lányokról*, a kedélyt borzoló vulgaritásról, a monstrációról, a banántelevonóról, a spontán mártírkultuszról, a kockázatvállalásról, az IRaMuTeQ-ről, a keresztény pszichoanalízis mibenlétéről vagy a tudományosság határaitól. Ez esetben is a legjobb helyre jöttél.

Amennyiben mégis felmerülne benned a kérdés, hogy mi is ez a kötet, akkor megpróbálom elmagyarázni, például egy kellemesen képzavaros metaforával. Kulcslyuk, amelyen keresztül bepillantást¹ nyerhetünk egy ideális világba – vagy a Bozsoki-féle terminussal élve: megvalósult utópiába.² Ez az ideális világ pedig nem más, mint a Kerényi Károly Szakkollégium. Ja, hogy mi a szakkollégium? Egyszer reggeli közben próbáltam elmagyarázni egy amerikai házaspárnak, hogy mi is az, de meg vagyok győződve róla, hogy

¹ A tekintet kérdéséhez lásd Lajó Odil filmelméleti tanulmányát.

² Bozsoki Petra, „Előszó”, in *Annona Nova XI.*, 7–12 (Pécs: Kerényi Károly Szakkollégium, 2020), 8.

nem hittek nekem.³ Hallgatók önszorgalomból kutatnak, zárásig bent maradnak az egyetemen, és konferenciákat szerveznek, hogy az eredményeiket előadják egymásnak? Nem a tanárok szervezik nekik a konferenciákat? Micsoda? Hogy éppen ők szerveznek tudományos és közéleti eseményeket az oktatóiknak és országosan elismert szakembereknek? Mindezért nemhogy pénzt, de még kreditet sem kapnak? És mégis ki ennek az egésznek a vezetője?⁴ A helyzet az – kezdek bele, amikor leér egy újabb falat juharszirupos palacsinta –, hogy ők maguk csinálják. Mindenről szavaznak, még a legapróbb részkérdésekről is, csak egy-egy moderátor van, hogy megkönnyítse a kommunikációt.⁵ Jó, van a Tanács meg a kerényis tanár – na, ugye! – nem, nem, nem úgy! Ez nem vezetőség, ők inkább adminisztratív feladatokat látnak el. Itt úgynevezett bázisdemokrácia van.

Szóval ez az egész tényleg felettébb különös. Nem csoda, hogy nincs rá használható angol kifejezés.⁶ A szakkollégium hungarikum, a Kerényi Károly Szakkollégium pedig lokális különlegesség, de korántsem provinciális. Tájékozott, kritikus, reflektált, minőségi munkát végző, társadalmi kérdésekben⁷ elkötelezetten szerepet vállaló közösség, akik a bénító és terméketlen tekintélytisztelet⁸ helyett egyenrangú félként kezelik egymást és az országos vagy nemzetközi szellemi terek egyéb szereplőit. Az alázatuk nem a hierarchia internalizálásában nyilvánul meg, hanem abban az odaadó és totális figyelemben, amelyet nemcsak egymásnak szentelnek, de bárkinek, aki az asztalukhoz, tantermükbe, Szigetükbe, bérelt kulcsosházuk tornácára ül. Mindig készek a vitára, a tanulásra és

³ A megbízhatatlan elbeszélő kérdésköréhez lásd Merkl Nóra filmnarratológiai analízisét.

⁴ A fejtelenség problematikájáról Fekete Róbert értekezik bővebben.

⁵ A kommunikációelméletről lásd Szeszák Nóra dolgozatát.

⁶ Az idegennyelv-hatást Vég Dorina Mirtill vizsgálja behatóan.

⁷ A hajléktalanság reprezentációjáról lásd Müller Tündér transznacionális sajtóelemzését.

⁸ A kultusz működéséről Zab Tamás Lóránd értekezik.

formálódó meggyőződések újragondolására is. Ezért ilyen megisztelő, ha az embert – legyen alumni, diáktárs, más szakkollégium tagja, oktató, művész, aktivista – párbeszédre invitálják, akár úgy, hogy előadni hívják, akár úgy, hogy sörözni; akár úgy, hogy Pro Collegio-díjjal tüntetik ki (amely egy csinos emléklapett), akár Brokkollégióval (amely egy brokkoli); akár úgy, hogy Anna-előszót íratnak vele, akár úgy, hogy ismeretlenül is elmennek a doktori védésére, és utána egy beton pingpongasztalon lényegesen termékenyebb és sokszínűbb vitát kerekítenek a disszertációja témájáról, mint amire magán a védésen sor került.

A kerényisek figyelnek. Meghallgatnak, olvasnak, végiggondolnak, visszajeleznek, kérdeznek. Így kellene működnie minden tanszéknek, intézetnek, kutatócsoportnak, szakszervezetnek, egyetemi évfolyamnak, politikai szerveződésnek.⁹ Van, aki a Kerényi akolmelegéből kimerészkedve döbben rá, hogy többnyire mégsem így működnek. A Kerényiben súlya van a szavaknak, roppant jelentősége a szövegeknek és a műalkotásoknak. Ezért (is) ideális világ. Gyakoriatok az este kilenctől hajnali ötig húzódo (tehát az egyetem kijáratánál kezdődő és a Vásárcsarnok hentespultjánál végződő), az elmúlt száz év teljes teoretikus apparátusát felvonultató viták arról, hogy a korai vagy a késői Kispál a jobb, vagy hogy művészet-e John Cage-től a 4'33" (mondjuk, ez utóbbihoz szükség van egy kapitalista szempontot képviselő földalatti éjszakai csapos bevonására is).¹⁰ Egy kerényist onnan lehet felismerni, hogy kérdez a társaitól az OTDK-n, hogy még le sem diplomázott, de már előadott tíz konferencián (és fele annyit meg is szervezett), több helyen publikált, szerkesztett egypár kötetet, jelen van minden pécsi kulturális, tudományos vagy társadalmi eseményen, taps helyett az asztalon kopog és érthetetlen latin szavak virítanak a kapucnis pulcsiján.

⁹ Ismerek olyat, aki szerint egy barátságának vagy egy házasságának is, és ő ezt úgy oldja meg, hogy az említett szerepkörökre kerényiseket alkalmaz.

¹⁰ A tudomány és ismeretterjesztés közötti határmezsgyéről lásd Csabay István recenzióját.

Hogy mi van a Kerényiben, amitől több lesz, mint megszállott stréberek gyülekezete? Többek között acél szilárdságú közösségi szellem, végiggondolt nonkonformitás, szigorú egyenrangúság, sör, a hangerőtől elfüstölő erősítők, illetve amiről eddig kevés szó esett: káprázatos humor és játékoság. Ezt alátámasztandó felidéznek egy mecseknádasdi estét, ahol az alábbiak táncolnak hajnalban a Rage Against the Machine vagy a KFT zenekar egyik slágerére: Füles, Kategorikus imperatívusz, Frida Kahlo, Gladiátor, Doktor-nő, Irónia, Zrínyi Ilona, Páciens,¹¹ Tavaly Marienbadban, Jó idő, Rossz idő, Charlie Chaplin és Csingiling – többek között. Fontos hozzátenni, hogy a kerényisek akkor is kifejezetten szórakoztatóak, ha nem öltenek jelmezt. Elég, ha rápillantunk egy-egy tagtoborzó felhívásukra vagy hivatkozási útmutatójukra.

Jelen kötet tehát mindezek lenyomata, esszenciája, folytatása, következménye. Hallgatók írták, hallgatók szerkesztették, hallgatók szabták és tartatták be a határidőket, hallgatók nevezték meg és kérték fel a szakmai lektorokat, hallgatók terveztek és szavaztatták meg a borítót, hallgatók teremtették elő az erőforrásokat komplikált pályázatok és miegyéb útján. Olvasni pedig – nagy szerencsénkre – mindannyian olvashatjuk, és tényleg tegyük is meg! Sőt, ne csak olvassuk, hanem viselkedjünk kerényisként, és adjunk visszajelzést a szerzőknek, lépjünk velük párbeszédbe, ismerjük el a munkájukat, vagy akár szálljunk velük vitába; nem kell félni, hozzá vannak szokva. Ők már el is kezdték ezt, hiszen láthatóan a kötet bizonyos tanulmányai egymással is dialógust folytatnak, és nem is csak egymással, de a mindenkori Kerényivel: figyelemre méltó, hogy mennyi egykori szakkollégista szerepel a hivatkozásaik, mottóik között. Nekik tényleg érdemes írni, és őket tényleg érdemes olvasni. A kötet végére érve bármelyikünk felvérteződhet azzal a sokszempontú, tág horizontú látásmóddal, amellyel a keré-

¹¹ A pszichoanalízis legkülönbözőbb társadalmi reprezentációról lásd Serge Moscovici tanulmányát Müller Tündér, Lukács Laura Klára és Simonffy Zsuzsanna fordításában.

nyisek tekintenek a világra. Ilyet csak egy interdiszciplináris bölcsész közeg tud előidézni, ahol a tagok folyamatosan különböző, de alapjaiban kapcsolódó tudományterületek munkájába látnak bele, és ezeknek a képviselőitől kapnak értő visszajelzést.

A XIV. Annonában olvashatunk két narratológia-központú filmelméleti szöveget Lajó Odiltól, aki Pilar Palomero *A lányok* című filmjét vizsgálja és Merkl Nórától, aki a *Harcosok klubját* és a *Fekete hattyút* hasonlítja össze. Két nyelvtudományi értekezést, egyrészt a kognitív nyelvészetet kutató Vég Dorina Mirtilltől az idegen nyelvi döntéshelyzetekről, másrészt a Paul Grice maximáival foglalkozó Szeszák Nórától. Egy posztumán esztétikai-filozófiai eszmefuttatást Bataille vízióiról Fekete Róberttől, egy angol-szász szociológiai-sajtótörténeti diskurzuselemzést a hajléktalanok lapjairól Müller Tündértől és egy magyar történelmi-eszmetörténeti írást Latinca Sándor emlékezetéről Zab Tamás Lórándtól. Jelen kötetben olvashatjuk először magyar nyelven a román-francia szociálpszichológus Serge Moscovici tanulmányát a pszichoanalízis különféle diszkurzív hasznosításairól egy alkalmi kerényis-romanisztikás fordítói műhely (Müller Tündér, Lukács Laura Klára és Simonffy Zsuzsanna) magyarításában. A tanulmányok sorát Csabay István recenziója színesíti Tombi Beáta olasz nyelvű monográfiájáról, aki éppen a tudományos írás határait, illetve a szépirodalmi művek stílusjegyeit és az ismeretterjesztő műfajok történetét vizsgálja. Mindebből pedig nem bábeli zűrzavar lesz, hanem sokszínű, káprázatos, újabb és újabb mintázatokat felvilágosító kaleidoszkóp, amelynek csövén pont úgy kukucskálhatunk be, mint az ideális világra nyíló kulcslyukon.

Nézzük!

Vilmos Eszter
Budapest, 2023.05.15.

A Kerényi Károly Szakkollégium tagjai a 2022/2023-as tanévben

Bakonyi Márton
Bíró Botond
Borbély Polla
Csapó Áron Sebestyén
F. Kiss Péter
Farkas Viktor
Fekete Róbert
Folyi Bence
Gergály Janka
Hegedüs Ferenc
Hizsnyik Zsófia
Holpár Anna
Horváth Anna
Horváth Mihály
Ignác Barbara
Kapás Réka
Kopunovic Dávid
Lajó Odil
Litkey Csongor

Lukács Laura Klára
Merkel Nóra Mária
Mihályi Emese Dorka
Molnár Mónika
Müller Dániel
Müller Tündér
Németh Lídia Sára
Papp Regina
Rottler Lili
Ruppert Fanni
Sarus Tamás
Szeszák Nóra
Tillmann Virág
Übelacker Benjamin Dániel
Vég Dorina Mirtill
Vida Tamás
Vlasics Bálint
Zab Tamás Lóránd

**A Kerényi Károly Szakkollégium mentorai
a 2022/2023-as tanévben**

Csabay István
Császár Andrea
Daradics Boglárka
Fenyő Dániel
Ónya Balázs
Orsós György

**A Szakkollégium tanára
a 2022/2023-as tanévben**

Kovács István